

**PEDWERYDD ADRODDIAD BLYNYDDOL
LLYWODRAETH Y DU AR GYFLWYNO A
GWEITHREDU RHAN 2 (CYLLID) O DDEDDF CYMRU
2014**

Y Pedwerydd Adroddiad Blynyddol ar Gyflwyno a Gweithredu Rhan 2 (Cyllid) o Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i'r Senedd yn unol ag Adran 23(1)(b) o
Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag
Adran 23(1)(c) o Ddeddf Cymru 2014

Rhagfyr 2018

© Hawlfraint y Goron 2018

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio lle y nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3, neu ysgrifennwch i'r cyfeiriad canlynol, Information Policy Team, The National Archives, Kew, London TW9 4DU, neu anfonwch e-bost i: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Os ydym wedi nodi unrhyw wybodaeth am hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint berthnasol.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/government/publications

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch y cyhoeddiad hwn atom i'r cyfeiriad canlynol: correspondence@ukgovwales.gov.uk

Fe'i hargraffwyd yn y Deyrnas Unedig ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

RHAGAIR

Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r cynnydd a wnaed i ddatganoli'r pwerau benthyca a threthu o dan ran 2 o Ddeddf Cymru 2014.

Mae Deddf Cymru 2014 yn rhoi pwerau newydd arwyddocaol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru a Llywodraeth Cymru, sy'n sicrhau gwir atebolrwydd yn y drefn llywodraethu datganoledig yng Nghymru. Bedair blynedd ar ôl iddi gael ei chyhoeddi, rydym wedi gweld cynnydd sylweddol ac yn dal i weithio gyda Llywodraeth Cymru i'w rhoi ar waith yn llawn.

Ar ôl datganoli pwerau yn Neddf Cymru 2014, rydym wedi pontio o Dreth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, i'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru o 1 Ebrill ymlaen eleni. Mae'r cydweithio cadarnhaol rhwng Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru wedi sicrhau ein bod wedi pontio'n ddiraffferth i drethi datganoledig. Bydd y gwaith hwn yn parhau wrth i ni gyflwyno Cyfraddau Treth Incwm Cymru o fis Ebrill y flwyddyn nesaf ymlaen. Mae rhoi'r trethi datganoledig hyn ar waith wedi rhoi mwy o atebolrwydd wrth wraidd setliad datganoli Cymru ac wedi sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn fwy cyfrifol am sut caiff arian ei godi a'i wario yng Nghymru.

Gan adeiladu ar y cytundeb rhwng y ddwy Lywodraeth sy'n darparu fframwaith ariannol i Gymru, cafodd cyfyngiad benthyca cyfalaf Llywodraeth Cymru ei ddyblu yn Neddf Cymru 2017, i £1bn o 2018-19 ymlaen. Hefyd, yn unol â'r hyn a gyhoeddwyd gan Ganghellor y Trysorlys yng Nghyllideb yr Hydref 2018, bydd y Llywodraeth yn adolygu pwerau benthyca cyfalaf Llywodraeth Cymru yn yr Adolygiad o Wariant er mwyn ystyried a ddylid cynyddu'r cap ar fenthyca £300 miliwn er mwyn cefnogi'r gwaith o ddatblygu ffordd liniaru newydd ar gyfer yr M4.

Mae'r trethi a'r pwerau benthyca newydd hyn yn rhan bwysig o'r setliad datganoli newydd yng Nghymru ac yn rhoi mwy o rym i Lywodraeth Cymru gefnogi twf economaidd yng Nghymru.

**Y GWIR ANRHYDEDDUS ALUN CAIRNS AS
YSGRIFENNYDD GWLADOL CYMRU**

PENNOD 1

CYFLWYNIAD

Cwmpas a Chynnwys yr Adroddiad hwn

1. Hwn yw'r pedwerydd adroddiad ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ar 17 Rhagfyr 2014.
2. Mae Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 yn ymdrin â datganoli pwerau ariannol yn unig. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:
 - creu Cyfraddau Treth Incwm newydd i Gymru;
 - datgymhwyso'r Dreth Dir a Threth Stamp y Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar drafodiadau tir yng Nghymru;
 - datgymhwyso Treth Dirlenwi'r Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar waredu gwastraff mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru;
 - darpariaeth i Weinidogion Cymru allu benthyca; a
 - grym i greu trethi datganoledig newydd.
3. Bydd y darpariaethau ariannol yn cael eu rhoi ar waith dros nifer o flynyddoedd. Cafodd yr amserlenni ar gyfer datganoli Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi eu cynnwys yn y Papur Gorchymyn¹ a gyhoeddwyd gyda Bil Cymru ym mis Mawrth 2014.
4. Er mwyn i'r Senedd a Chynulliad Cenedlaethol Cymru (y "Cynulliad") gael yr holl wybodaeth drwy gydol y broses hon, mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Gweinidogion Cymru yn cyflwyno adroddiad bob blwyddyn ynglŷn â rhoi'r rhan hon o'r Ddeddf ar waith. Er mwyn i'r Senedd a'r Cynulliad wybod beth yw barn y ddwy weinyddiaeth:
 - mae'n rhaid i Ysgrifennydd Gwladol Cymru gyflwyno adroddiad i'r Senedd, a rhoi copi o'r adroddiad i Weinidogion Cymru;
 - mae'n rhaid i Weinidogion Cymru osod yr adroddiad gerbron y Cynulliad, cyflwyno adroddiad eu hunain i'r Cynulliad, a rhoi copi i'r Ysgrifennydd Gwladol; ac
 - mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol osod adroddiad Gweinidogion Cymru gerbron Dau Dŷ'r Senedd.

Bydd y ddwy Lywodraeth yn parhau i gyflwyno adroddiadau nes bydd blwyddyn wedi mynd heibio i'r diwrnod y daeth darpariaethau olaf Rhan 2 i rym.

¹ Cm 8838 *Bil Cymru: Atebolrwydd a Grymuso Ariannol*
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/294422/Wales_Bill_Command_Paper_-_Welsh.pdf

5. Yn ôl Adran 23(7) o Ddeddf Cymru 2014, mae'n rhaid i'r adroddiadau blynyddol gynnwys y canlynol:

(a) datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon,

(b) datganiad am y camau y dylid eu cymryd gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon,

(c) asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u cychwyn,

(d) asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthyca arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon,

(e) effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru), ac

(f) unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.

6. Yn Atodiad A rhoddir rhestr fanwl o'r paragraffau yn yr adroddiad hwn sy'n rhoi sylw i bob un o'r gofynion hyn. Serch hynny, nid yw'r adroddiadau yn gyfyngedig i'r gofynion hyn, ac fe gânt hefyd gynnwys unrhyw faterion eraill y mae'r naill Lywodraeth neu'r llall yn credu eu bod yn berthnasol neu'n ddefnyddiol i'r Senedd ac i'r Cynulliad.

PENNOD 2

CYFRADDAU TRETH INCWM CYMRU

7. Sefydldwyd drwy Ddeddf Cymru 2014 – yn amodol ar ganlyniad refferendwm yng Nghymru ynglŷn â chyflwyno Cyfraddau Treth Incwm i Gymru – y byddai prif gyfraddau treth incwm y DU sy'n berthnasol i incwm nad yw'n deillio o gynilion na difidendau yn cael eu gostwng 10c i drethdalwyr Cymreig, ac y byddai'r Cynulliad yn gallu gosod Cyfraddau Treth Incwm newydd i Gymru bob blwyddyn, a fyddai'n cael eu hychwanegu at gyfraddau gostyngol y DU. Mae gweddill y strwythur treth incwm yn dal yn fater heb ei ddatganoli, ac yn parhau i gael ei bennu gan Senedd y DU.
8. Mae Deddf Cymru 2017 – a gafodd Gydsyniad Brenhinol ar 31 Ionawr 2017 – wedi cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm, gan baratoi'r ffordd i gyflwyno Cyfraddau Treth Incwm i Gymru (CTIC) ym mis Ebrill 2019.
9. Bydd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThem) yn gweinyddu CTIC fel rhan o system treth incwm y DU. Mae gan CThem brofiad o gyflwyno system debyg yn barod gan iddo roi Cyfradd Treth Incwm Yr Alban ar waith yn 2016, a mwy o bwerau treth incwm Yr Alban yn 2017. Mae'r dull a ddefnyddiwyd ar gyfer treth incwm Yr Alban yn sail i'r dull y bydd CThem yn ei ddefnyddio i roi CTIC ar waith, ond gydag addasiadau i ystyried y sefyllfa benodol yng Nghymru.
10. Mae CThem wedi ymrwmo i weithio'n adeiladol ac ar y cyd â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill drwy gydol y broses o roi CTIC ar waith a gweinyddu hynny yn y dyfodol. Llywodraeth Cymru sy'n talu costau'r broses o roi CTIC ar waith.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

Rheoli'r prosiect

11. Mae CThem wedi cyflwyno trefniadau rheoli i sicrhau atebolrwydd a goruchwyliaeth effeithiol ar gyfer y broses o roi CTIC ar waith. Caiff Llywodraeth Cymru ei chynrychioli ar bob lefel lywodraethu, sy'n sicrhau ei bod yn gweld y broses weithredu a'r costau cysylltiedig yn llawn, a'i bod yn rhan o benderfyniadau perthnasol. Mae'r trefniadau rheoli yn cynnwys:
 - Penodi Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol yn CThem yng nghyswllt CTIC, sy'n gyfrifol am weithredu a chasglu CTIC²;
 - Bwrdd Rhaglen o uwch swyddogion i roi trosolwg o holl waith datganoli treth CThem yng Nghymru;

² Mae'r holl fanylion am gyfrifoldebau Swyddogion Cyfrifyddu wedi'u nodi ym Mhennod 3 y ddogfen 'Managing Public Money' gan Drysorlys EM: <https://www.gov.uk/government/publications/managing-public-money>

- Bwrdd Prosiect i reoli'r gwaith o weithredu CTIC; ac
 - is-grwpiau cyfathrebu a risg penodol i reoli'r elfennau hynny o'r prosiect.
12. Bydd CThEM yn cydweithio'n llwyr â Llywodraeth Cymru wrth gyflwyno CTIC. I hwyluso hyn, fe wnaeth CThEM a Llywodraeth Cymru lofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ym mis Tachwedd 2017, sy'n nodi eu cyfrifoldebau o ran sefydlu a gweithredu CTIC yn effeithlon ac yn effeithiol.

Cyfathrebu

13. Mae'r Is-grŵp Cyfathrebu yn cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru a Swyddfa Ysgrifennydd Gwladol Cymru, ac y mae wedi cytuno ar strategaeth gyfathrebu sy'n nodi ystod eang o weithgareddau i dargedu cynulleidfaoedd penodol. Mae CThEM a Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos i sicrhau bod eu gweithgarwch cyfathrebu yn gydnaws er mwyn gwneud yn siŵr bod negeseuon yn gyson a chytbwys.
14. Ym mis Tachwedd 2018, fe anfonodd CThEM llythyrau at dros 2 filiwn o gwsmeriaid CThEM a oedd yn breswylwyr yng Nghymru. Roedd y llythyr yn rhoi gwybodaeth i'r cwsmeriaid hynny am Gyfraddau Treth Incwm newydd Cymru a pha gamau roedd yn rhaid iddynt eu cymryd. Wedi'i hamgáu â'r llythyr hwn, roedd taflen gan Lywodraeth Cymru ynglŷn â sut bydd treth incwm Cymru yn ariannu gwasanaethau yng Nghymru yn uniongyrchol. Mae darpariaeth Gymraeg yn ystyriaeth bwysig o ran cyfathrebu ynghylch CTIC ac mae'r llythyr a'r daflen yn ddwyieithog.
15. Ochr yn ochr â hyn, mae CThEM wedi gwneud y canlynol:

- anfon negeseuon am CTIC at gyflogwyr, swyddogion treth a gweinyddwyr cynlluniau pensiwn drwy ei Fwletin i Gyflogwyr, ei Wybodaeth Ddiweddaraf i Swyddogion a'i Gylchlythyr Pensiynau;
- cyhoeddi gwybodaeth am CTIC ar GOV.UK ym mis Medi 2018, gan gynnwys canllawiau helaeth ar sut i bennu a ydych chi'n drethdalwr Cymreig, a chyhoeddi tudalen lanio CTIC ym mis Hydref 2018;
- cynnal cyfarfodydd briffio wyneb yn wyneb gyda sectorau allweddol y diwydiant, fel datblygwyr meddalwedd a grwpiau cyflogwyr a chyflogres;
- cynnal gweithgareddau ar y cyfryngau cymdeithasol, cyhoeddi briff cyfryngau a briffiau wedi'u hanelu at Seneddwr Cymru yn benodol³; a

³ Diffiniwyd gan Ddeddf Cymru 2014 fel Aelodau'r Cynulliad ac Aelodau Seneddol dros etholaethau yng Nghymru.

- chyhoeddi ymgynghoriad ar y deddfwriaethau drafft y mae eu hangen i sicrhau bod cyfraddau newydd Cymru yn rhyngweithio ag ardaloedd eraill o'r system treth incwm yn unol â'r bwriad.

16. I ategu hyn, bydd briffiau a gweithgareddau pellach ar y cyfryngau cymdeithasol ar gyfer sectorau penodol, fel cyflogwyr, swyddogion, cyrff proffesiynol a mudiadau gwirfoddol.

Adnabod trethdalwyr Cymreig

17. Mae mynd ati'n gywir i adnabod trethdalwyr Cymreig yn hollbwysig er mwyn gweithredu CTIC yn effeithiol ac yn gywir. Cytunodd CThEM a Llywodraeth Cymru ar Strategaeth Adnabod Trethdalwyr Cymreig ym mis Mawrth 2018, sy'n nodi'r holl gamau y dylid eu cymryd i adnabod y trethdalwyr yng Nghymru. Mae CThEM ar y trywydd iawn i adnabod yr holl drethdalwyr Cymreig ar ei systemau mewn pryd i gyflwyno CTIC ym mis Ebrill.

18. Mae CThEM wedi datblygu proses bedwar cam i **adnabod** trethdalwyr Cymreig a **rhoi gwybod iddynt** beth yw eu statws trethdalwr Cymreig, **cychwyn** y cod treth newydd yng Nghymru a **chynnal** cywirdeb poblogaeth trethdalwyr Cymru yn y dyfodol:

- Adnabod: Caiff trethdalwyr Cymreig eu hadnabod gan ddefnyddio codau post. Mae CThEM wedi cael rhestr lawn a chyfredol o oddeutu 138,000 cod post gan yr Arolwg Ordians ac y mae wedi defnyddio hwn i echdynnu cofnodion gyda chyfeiriad yng Nghymru o'i systemau;
- Rhoi gwybod: Ym mis Tachwedd 2017, fe anfonodd CThEM llythyrau at dros 2 filiwn o gwsmeriaid CThEM y nodwyd eu bod yn breswylwyr yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys pobl a oedd yn ennill llai o arian na'r trothwy talu treth;
- Gweithredu: Bydd CThEM yn rhoi cod treth Talu wrth Ennill (PAYE) newydd i drethdalwyr cyflogedig yng Nghymru, a fydd yn dechrau â'r llythyren "C". Bydd y codau treth hyn yn cael eu creu yn ystod ymarfer codio blynyddol CThEM, sy'n dechrau ym mis Rhagfyr 2018, a byddant yn dod i rym ar 6 Ebrill 2019;
- Cynnal: Ni fydd poblogaeth trethdalwyr Cymru yn sefydlog. Mae pobl yn symud i ac o Gymru ac mae pobl yn dod yn drethdalwyr neu'n peidio â bod yn drethdalwyr am amryw o resymau. Bydd yn rhaid cymryd nifer o gamau i sicrhau bod poblogaeth trethdalwyr Cymru yn parhau i fod yn gywir. Bydd CThEM yn cytuno ar ei strategaeth sicrwydd barhaus ac yn ei phennu mewn trafodaeth â Llywodraeth Cymru.

TG

19. Mae CThEM wedi datblygu rhaglen TG a fydd yn rhoi'r newidiadau sy'n angenrheidiol i weinyddu CTIC ar waith. Mae cynllun cyflenwi TG ar waith a chanddo dri phrif gam cyflenwi; cafodd y cyntaf o'r rheini ei gwblhau ym mis Tachwedd 2018. Mae'r ddarpariaeth hon yn diwygio prosesau a systemau TG i adnabod trethdalwyr Cymreig, dyrannu codau treth "C" a gweinyddu Cyfraddau Treth Incwm Cymru, yn unol â'r hyn y cytunwyd arno gan y Cynulliad.

Costau

20. Yn ôl amcangyfrifon CThEM, bydd y broses o roi CTIC ar waith yn costio rhwng £7.5 miliwn a £9.5 miliwn i gyd. Mae'r amcangyfrifiad presennol hwn wedi'i fireinio i fod yn fwy manwl na'r amcangyfrifiad gwreiddiol o £5-£10 miliwn, a oedd yn seiliedig ar y profiad o weithredu Cyfradd Treth Incwm Yr Alban.

21. Mae CThEM yn hyderus y bydd CTIC yn cael ei ddarparu o fewn yr ystod honno. Wrth i elfennau terfynol y costau ddod yn fwy eglur a chael eu mireinio ymhellach, bydd CThEM yn rhoi'r holl wybodaeth gyfredol i Lywodraeth Cymru.

22. Hyd at 14 Rhagfyr 2018, mae CThEM wedi anfonebu Llywodraeth Cymru am £525,770 i roi CTIC ar waith.

Lles

23. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau wedi cwblhau'r camau angenrheidiol i sicrhau bod buddion trethadwy wedi'u gweinyddu gan yr Adran Gwaith a Phensiynau, a'r systemau TG cysylltiedig, yn adnabod CTIC ac yn rhyngweithio â nhw o'r flwyddyn dreth sy'n dechrau fis Ebrill 2019 ymlaen.

24. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau a Llywodraeth Cymru hefyd wedi dod i gytundeb ynglŷn ag ad-dalu costau hanfodol yr Adran Gwaith a Phensiynau. Cafodd y trefniadau sy'n mynd i'r afael â'r cytundeb hwn eu cyhoeddi ar GOV.UK ac (yn ddwyieithog) ar wefan Llywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2018.

Camau i'w cymryd yn 2019 i roi hyn ar waith

25. Cafodd llawer o'r gwaith angenrheidiol i roi CTIC ar waith ei wneud yn 2018. Fodd bynnag, mae rhagor o waith i'w wneud yn 2019 er mwyn sicrhau bod CTIC yn cael ei weithredu mewn modd effeithlon a didrafferth. Yn benodol, mae natur Hunanasesu yn golygu y bydd newidiadau i rai systemau yn cael eu cyflawni ym mlwyddyn dreth 2019/20.

26. Bydd ail gam y cynllun cyflawni TG yn cael ei gwblhau erbyn mis Ebrill 2019. Bydd hyn yn golygu bod newidiadau i wasanaethau ar-lein CThEM yn cael eu rhoi ar waith, yn ogystal â gofynion o ran cyfrifon ariannol.
27. Hefyd, bydd CThEM yn mireinio amcangyfrifon ar gyfer costau rhedeg TG parhaus CTIC ac fe fydd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am hyn yn yr adroddiad nesaf.
28. Bydd adnabod trethdalwyr Cymreig yn her barhaus yn hytrach na gweithgaredd untro. Bydd CThEM yn cytuno ar ei strategaeth sicrwydd barhaus ac yn ei phennu mewn trafodaeth â Llywodraeth Cymru. Bydd y gweithgarwch y cytunwyd arno ar gyfer y strategaeth sicrwydd yn helpu CThEM i ategu llawer o'i gofnodion a datblygu lefel uwch fyth o hyder yng nghywirdeb y boblogaeth a nodir.
29. Yn gefn i'r holl waith gweithredu uchod bydd rhaglen gyfathrebu gyson a chydlynol, a luniwyd ar y cyd â Llywodraeth Cymru, a fydd yn targedu cynulleidfaoedd allweddol – fel cyflogwyr, asiantau, datblygwyr meddalwedd a threthdalwyr unigol. Bydd CThEM yn defnyddio amryw o ddulliau cyfathrebu mewnol i roi gwybod i'w staff am y newidiadau a ddaw yn sgil CTIC, a'i effeithiau ar fusnes CThEM.

PENNOD 3

Y DRETH TRAFODIADAU TIR A'R DRETH GWAREDIADAU TIRLENWI YNG NGHYMRU

Cyflwyniad

30. Mae Deddf Cymru 2014 yn darparu ar gyfer datganoli'r pŵer i drethu trafodiadau tir a gwaredu mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru i Lywodraeth Cymru, ac ar gyfer datgymhwyso Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi yng Nghymru.
31. Yn ystod haf 2017, cafodd Deddf Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) a Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) eu pasio gan y Cynulliad. Roedd y rhain yn paratoi'r ffordd ar gyfer Treth Trafodiadau Tir a Threth Gwarediadau Tirlenwi a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2018. Ers yr adeg honno, nid yw trethi'r Deyrnas Unedig wedi bod yn berthnasol yng Nghymru, a chafodd grant bloc Cymru ei addasu i adlewyrchu hynny.
32. Caiff y Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi eu gweinyddu gan Awdurdod Cyllid Cymru ('ACC'), sef adran anweinidogol o Lywodraeth Cymru a sefydlwyd ym mis Hydref 2017.
33. Sefydlwyd prosiect ar y cyd gan CThEM a Llywodraeth Cymru yn 2016 i reoli'r broses o ddatgymhwyso Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, a newid i ddefnyddio'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru. Roedd Bwrdd y Prosiect ar y Cyd yn cynnwys cynrychiolwyr o CThEM a Llywodraeth Cymru (ACC ers mis Hydref 2017). Roedd aelodau'r Bwrdd yn rhan o'r gwaith o wneud penderfyniadau i sicrhau bod y prosiect yn cynnig atebion effeithiol a gwerth am arian. Roedd CThEM yn cael ei gynrychioli ar Fwrdd Prosiect Cyflawni a Pholisi Gweithredol Llywodraeth Cymru. Roedd hyn yn hynny'n galluogi CThEM a Llywodraeth Cymru i gadw golwg ar y penderfyniadau allweddol, ac yn cynnig dull cydlynol a chydweithredol o gyflawni'r prosiect.
34. Bu CThEM a Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos ar faterion cyfreithiol, gweithredol a llunio trethi er mwyn sicrhau bod y newid i'r trethi datganoledig yn digwydd yn ddiraffferth. I hwyluso hyn, mae CThEM a Llywodraeth Cymru wedi llofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar y Dreth Trafodiadau Tir a datgelu gwybodaeth yn 2016.
35. Mae Llywodraeth Cymru yn talu costau CThEM sy'n gysylltiedig â'r gwaith o ddod â Threth Dir y Dreth Stamp i ben yng Nghymru. Gan mai dim ond ar nifer fach o weithredwyr y Dreth Dirlenwi y caiff y newidiadau effaith, ac mai dim ond ychydig o newidiadau sydd angen eu gwneud i systemau CThEM, cytunodd CThEM na fyddai unrhyw gostau cysylltiedig â datgymhwyso'r Dreth Dirlenwi yng Nghymru yn cael eu trosglwyddo i Lywodraeth Cymru.

36. Bydd yr arbedion a ddaw yn sgil rhoi'r gorau i weinyddu'r trethi hyn yng Nghymru yn cael eu trosglwyddo gan CThEM i Lywodraeth Cymru. Mae'r ddau awdurdod wedi cytuno ar hyn – £115,565 y flwyddyn ar gyfer datganoli Treth Dir y Dreth Stamp a £56,908 y flwyddyn ar gyfer datganoli'r Dreth Dirlenwi.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

Rheoli'r prosiect

37. Cafodd y prosiect ar y cyd ei oruchwylio gan Fwrdd y Rhaglen Datganoli Treth yng Nghymru a'r Bwrdd Prosiect sydd wrth wraidd hwnnw, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o CThEM ac ACC. O dan oruchwyliaeth Bwrdd y Rhaglen a Bwrdd y Prosiect, cafodd trethiant trafodiadau tir a gwarediadau i safleoedd tirlenwi eu datganoli i Gymru o 1 Ebrill 2018 ymlaen.

Cyfathrebu

38. Fe wnaeth y Grŵp Cyfathrebu ar y Cyd ("JCOMM"), a sefydlwyd yn 2017 i ddatblygu dull cydweithredol rhwng CThEM a Llywodraeth Cymru o ran cyfleu'r newidiadau yng nghyswllt treth, oruchwylio amryw o weithgareddau cyfathrebu yn y cyfnod yn arwain at gyflwyno'r trethi datganoledig ym mis Ebrill 2018.

39. Roedd hyn yn cynnwys gweithio gydag amryw o randdeiliaid allanol ar ddatblygu canllawiau ar y cyd yn egluro'r trefniadau pontio rhwng y trethi, diweddarau GOV.UK a rhoi gwybod i randdeiliaid allweddol cyn y dyddiad pontio.

TG

40. Mae'r rhan fwyaf o'r gwaith TG wedi'i gwblhau erbyn hyn. Y ddau brif faes gwaith a ddarparwyd oedd:

- dilysrwydd i sicrhau bod systemau CThEM a Threth Dir y Dreth Stamp ddim yn derbyn ffurflenni ar gyfer trafodiadau yng Nghymru (nodir hyn yn y cod Awdurdodau Lleol); a
- gwasanaeth trosglwyddo ffeiliau i sicrhau bod systemau CThEM yn gallu derbyn y data ynghylch trafodiadau tir Cymru at ddibenion ystadegau, prisio a chydymffurfio.

Costau

41. Mae CThEM yn amcangyfrif y bydd y broses o newid i'r Dreth Trafodiadau Tir yng Nghymru yn costio rhwng £1.75 miliwn a £2 filiwn i gyd. Mae hyn yn fwy na'r amcangyfrif gwreiddiol a drafodwyd â Llywodraeth Cymru - sef £1 miliwn - a hynny'n bennaf oherwydd newidiadau i system Technoleg

Gwybodaeth CThEM, a phrosesau a systemau seiberddiogelwch sy'n mynd yn fwy ac yn fwy soffistigedig.

42. Mae CThEM yn dal yn hyderus y bydd yn datganoli'r dreth trafodiadau tir a'r dreth gwarediadau i safleoedd tirlenwi o fewn y terfyn uchaf o £2m. Mae'n amcangyfrif y bydd y gwaith wedi'i gwblhau erbyn mis Ionawr 2019.
43. Hyd at 14 Rhagfyr 2018, mae CThEM wedi anfonebu Llywodraeth Cymru am £1,490,759 ar gyfer y broses o newid i'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru.

Camau i'w cymryd yn 2019 i roi hyn ar waith

44. Daeth y broses o newid y rhan fwyaf o weithrediadau mewn perthynas â'r trethi datganoledig i rym ar 1 Ebrill 2018.
45. Bydd cam olaf y gwaith cyflawni TG yn cael ei gwblhau fis Ionawr 2019. Bydd hyn yn rhoi ffordd o drosglwyddo data'r Dreth Trafodiadau Tir o ACC i Asiantaeth y Swyddfa Brisió. Gan mai hon yw elfen olaf y prosiect, bydd CThEM yn cau'r prosiect pan fydd y gwaith TG yn cael ei gwblhau, a bydd ACC yn cymryd cyfrifoldeb llawn dros reoli'r trethi datganoledig hyn.
46. Bydd CThEM yn parhau i weithio gydag ACC i fireinio'r cytundeb rhannu gwybodaeth a datblygu'r dull cydweithredol o gydymffurfio yng nghyswllt y trethi datganoledig er mwyn galluogi cydweithrediad parhaus.

PENNOD 4

PWERAU BENTHYCA

47. Mae darpariaethau Deddf Cymru 2014 yn galluogi Gweinidogion Cymru i fenthycu arian at y dibenion canlynol o fis Ebrill 2018 ymlaen:

- Yn y Ddeddf mae pwerau benthyca cyfredol Llywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn yn cael eu cadw ar y lefel bresennol, sef hyd at £500m. Gall Gweinidogion Cymru fenthycu o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru er mwyn darparu balans gweithio ar gyfer Cronfa Gyfunol Cymru, neu er mwyn rheoli natur gyfnewidiol derbyniadau o fewn blwyddyn (lle bydd yr incwm gwirioneddol yn wahanol i'r derbyniadau a ragwelwyd ar gyfer y mis hwnnw);
- Mae'r Ddeddf yn ehangu'r amgylchiadau lle mae Llywodraeth Cymru yn gallu cael gafael ar fenthyciadau cyfredol. Mae hyn yn galluogi Llywodraeth Cymru i fenthycu arian ar draws blynyddoedd er mwyn ymdopi â gwahaniaethau rhwng y rhagamcanion blwyddyn gyfan a'r derbyniadau alldro drwy drethi sydd wedi'u datganoli. Unwaith eto, rhaid i'r benthyca hwn ar draws blynyddoedd ddod o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Gall fod hyd at £200m bob blwyddyn (o fewn cyfanswm y cap presennol, sef £500m) a rhaid ei ad-dalu o fewn 4 blynedd;
- Mae darpariaeth yn y Ddeddf sy'n golygu y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £500m i ariannu buddsoddiad cyfalaf. Gall yr arian hwn gael ei fenthycu gan Gronfa'r Loteri Genedlaethol neu gan fanciau masnachol. O fewn y terfyn cyffredinol, mae Trysorlys EM wedi cytuno y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £125 miliwn y flwyddyn (o fis Ebrill 2018 ymlaen). Gallai hefyd ddefnyddio'r pwerau benthyca er mwyn bwrw ymlaen â gwelliannau i'r M4 (os yw'n dewis gwneud hynny). Rhaid i'r symiau y gall Llywodraeth Cymru eu benthyca ar gyfer y diben hwn cyn 2018-19 gael eu cymeradwyo gan Drysorlys EM.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

48. Mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cytuno ar ragor o fanylion ynghylch pwerau benthyca Llywodraeth Cymru yn ei fframwaith cyllidol⁴, a gytunwyd ym mis Rhagfyr 2016.

49. Mae cytundeb y fframwaith cyllidol yn nodi'r canlynol:

- O 2018-19 ymlaen, bydd terfyn benthyca cyfalaf cyffredinol Llywodraeth Cymru yn cynyddu i £1bn, yn hytrach na'r £500m mae

⁴https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/578836/Wales_Fiscal_Framework_Agreement_Dec_2016_2.pdf

Deddf Cymru 2014 yn darparu ar ei gyfer. Bydd terfyn benthycy cyfalaf Llywodraeth Cymru yn cynyddu i £150m o 2019-20 ymlaen;

- Gall Llywodraeth Cymru fenthycy arian ar gyfer gwariant cyfalaf gan y Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol neu drwy fenthyciad masnachol – ac yn dilyn cyhoeddiad Llywodraeth y DU ar Ddydd Gŵyl Dewi, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn gallu dyroddi bondiau; a
- Bydd pwerau benthycy adnoddau Llywodraeth Cymru yn aros fel y maent yn Neddf Cymru 2014, ac mae Llywodraeth Cymru nawr yn gallu defnyddio adnoddau ychwanegol i reoli'r gyllideb yn sgil Cronfa Wrth Gefn newydd i Gymru o fis Ebrill 2018 ymlaen (darllenwch 'Gweithgareddau eraill i roi hyn ar waith' ym mhennod 7).

50. Mae Llywodraeth y DU wedi deddfu yn Neddf Cymru 2017 y bydd yn cynyddu terfyn benthycy cyfalaf Llywodraeth Cymru i £1bn; mae'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth wrthi'n cael ei gwblhau.

51. Yng Nghyllideb yr Hydref 2018, fe gyhoeddodd Llywodraeth y DU adolygiad o bwerau benthycy Llywodraeth Cymru i gynorthwyo â'r gwaith o ddarparu gwelliannau i'r M4, a allai gynyddu'r cap ar fenthycy cyfalaf oddeutu £300m.

52. Mae Llywodraeth y DU wedi gwneud Gorchymyn dan adran 121(1A) Deddf Llywodraeth Cymru 2006 i ddiwygio 121(1A) o'r ddeddf honno er mwyn nodi y gall Gweinidogion Cymru gyflwyno bondiau, yn ogystal â benthycy drwy fenthyciad. Daeth y pwerau hyn i rym ar 1 Rhagfyr 2018.

PENNOD 5

PŴER I GREU TRETHI NEWYDD

53. Gyda chytundeb y ddwy lywodraeth, gellir datganoli rhagor o drethi sy'n bodoli eisoes drwy is-ddeddfwriaeth, a gellir rhoi pwerau i'r Cynulliad gyflwyno trethi newydd sy'n benodol i Gymru. Mae'r pwerau hyn yn cynnig ffordd i'r Cynulliad sicrhau canlyniadau polisi, yn ogystal â sicrhau referniw ychwanegol o bosib. Mae'r Papur Gorchymyn a gyhoeddwyd ochr yn ochr â Bil Cymru yn 2013 yn cynnwys manylion pellach ynglŷn â'r cynigion treth newydd.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

54. Ym mis Ionawr 2016, fe gytunodd Gweinidogion Llywodraeth Cymru ar broses i asesu unrhyw gynigion gan Lywodraeth Cymru i gael trethi newydd penodol i Gymru. Caiff y broses o roi pwerau treth newydd i'r Cynulliad ei llywodraethu gan Gyd-bwyllgor y Trysorlysoedd (JEC)⁵ a'i rheoli gan y grŵp sy'n ei chefnogi (JEC(O)):

1. Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi gwybod i Weinidogion Trysorlys Ei Mawrhydi am unrhyw fwrriad i ofyn am bwerau treth newydd i'r Cynulliad. Mae hyn yn cynnwys ymryson ar lefel swyddogol, cyn cynnal trafodaethau Gweinidogol drwy'r Cyd-bwyllgor;
2. Mae Llywodraeth Cymru yn llunio cynnig i'w drafod gyda JEC(O) / JEC lle y bo hynny'n briodol: Mae swyddogion yn nodi beth sydd ei angen i gefnogi'r cynnig ac yn cytuno ar raglen waith (gan gynnwys amserlen). Bydd hyn yn cynnwys Gorchymyn drafft a thystiolaeth i ganiatáu i'r cynigion gael eu hasesu (gweler cam 6);
3. Bydd y gwaith y cytunwyd arno yn cael ei gynnal;
4. Bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud cais ffurfiol am bwerau treth newydd i Lywodraeth y DU (gan gynnwys y Gorchymyn drafft a'r dystiolaeth/data ategol);
5. Bydd Llywodraeth y DU yn ymgynghori'n gyhoeddus ynghylch y cynnig i roi'r pŵer treth newydd arfaethedig i'r Cynulliad, yn unol â phroses llunio polisiau treth y DU. Er na fyddai angen dilyn cylchred treth y DU, byddai'n gyfleus cyhoeddi'r ymgynghoriad ar ddatganoli pwerau mewn Cyllideb a chadarnhau penderfyniad ynglŷn ag a ddylid gwneud hynny neu beidio yn y Gyllideb ganlynol;
6. Bydd Llywodraeth y DU yn asesu'r cynnig a'r dystiolaeth. Mae rhagor o wybodaeth am y broses hon ar gael ym Mhapur Gorchymyn Bil Cymru;

⁵ Mae Cyd-bwyllgor y Trysorlysoedd (JEC) yn fforwm weinidogol rhynglywodraethol ar gyfer Gweinidogion Cymru a Gweinidogion Llywodraeth y DU ar gyfer goruchwylio'r broses o drosglwyddo pwerau ariannol. Fe wnaeth y Cyd-bwyllgor gyfarfod am y tro cyntaf ar 20 Hydref 2014.

7. Caiff y cynnig ei addasu / diwygio, a chaiff tystiolaeth ychwanegol ei darparu yn ôl yr angen. Dilynr hyn gan drafodaeth JEC (O) / JEC cyn y deur i gytundeb Gweinidogol ffurfiol;
8. Caiff y Gorchymyn Drafft ei roi gerbron pob Tŷ'r Cyffredin, a'r Cynulliad, i gytuno arno drwy benderfyniad cadarnhaol. Wedyn, gwneir Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor gan CThEM; ac
9. Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio ei phwerau newydd yn unol â'i phrosesau arferol ar gyfer llunio polisi, deddfwriaethau a gweithredu.

55. Fe roddodd Llywodraeth Cymru wybod i'r Cynulliad ei bod yn bwriadu cynnig Treth ar Dir Gwag ym mis Chwefror 2018 ac fe ysgrifennodd at Weinidogion y Trysorlys ym mis Mawrth 2018 i roi gwybod i Lywodraeth y DU am fwriad Llywodraeth Cymru i ddechrau proses Deddf Cymru 2014 yn ffurfiol.

PENNOD 6

EFFAITH PWERAU NEWYDD AR GRANT BLOC CYMRU

56. Un o egwyddorion sylfaenol datganoli trethi yw bod elfen o'r grant bloc yn cael ei chyfnewid am y gallu i godi trethi. Ym mis Rhagfyr 2016, cytunodd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar fframwaith cyllidol i lywio trefniadau cyllido newydd Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnwys addasiadau i'r grant bloc ar gyfer datganoli trethi, a'u perthynas â fformiwla Barnett a chyllid gwaelodol Llywodraeth Cymru.

57. Mae fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru yn darparu ar gyfer y trefniadau canlynol i gyllido'r grant bloc:

- ers mis Ebrill 2018 mae ffactor seiliedig ar anghenion wedi cael ei gynnwys yn fformiwla Barnett i bennu newidiadau yng nghyllid grant bloc Llywodraeth Cymru mewn perthynas â datganoli gwariant.
- mae'r ffactor seiliedig ar anghenion hwn wedi'i osod ar 115%, ar sail yr amrediad sydd wedi'i awgrymu gan Gomisiwn Holtham a'r cyllid gwaelodol a osodwyd yn Adolygiad o Wariant Llywodraeth y DU yn 2015.
- er bod cyllid cymharol y pen Llywodraeth Cymru yn parhau'n uwch na 115%, mae ffactor trosiannol o 105% yn cael ei ddefnyddio;
- mae'r newidiadau yng nghyllid y grant bloc o ran datganoli trethi yn cael eu pennu drwy'r model Cymaradwy;
- mae'r system ar gyfer addasu'r grant bloc yn cynnwys didyniad sylfaenol cychwynnol i adlewyrchu'r refeniw trethi y mae Llywodraeth y DU wedi'i hepgor ar bwynt datganoli'r dreth; a mynegeoio dilynol drwy'r model Cymaradwy, yn seiliedig ar newidiadau i refeniw trethi cyfatebol Llywodraeth y DU;
- mae'r model Cymaradwy wedi cael ei roi ar waith ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp, y Dreth Dirlenwi a'r holl fandiau Treth Incwm.

58. Mae'r fframwaith cyllidol hefyd yn rhoi sylw i drin effeithiau goferu (spillover), lle mae penderfyniad polisi un llywodraeth yn effeithio ar dreth neu wariant y llywodraeth arall. Cytunwyd yn y fframwaith y byddai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU:

- yn rhoi cyfrif am yr holl effeithiau uniongyrchol, naill ai drwy addasu'r grant bloc neu ar wahân ar ôl iddynt ddod i'r amlwg. Mae'r rhain yn effeithiau ariannol a fydd yn digwydd yn uniongyrchol ac yn fecanyddol o ganlyniad i benderfyniad polisi un llywodraeth, cyn unrhyw newid cysylltiedig mewn ymddygiad;
- yn rhoi cyfrif am effeithiau ymddygiad mewn amgylchiadau eithriadol yn unig, lle mae'r effeithiau'n sylweddol ac yn gallu cael eu profi, a'r ddwy lywodraeth yn cytuno ei bod yn briodol gwneud hynny. Mae'r rhain yn effeithiau ariannol sy'n deillio o newid yn ymddygiad pobl yn dilyn penderfyniad polisi; ac

- yn peidio â rhoi cyfrif am effeithiau ail gylch. Mae'r rhain yn effeithiau economaidd ehangach sy'n gallu deillio'n fwy anuniongyrchol o benderfyniadau polisi.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

59. Fe wnaeth Llywodraeth y DU addasiadau ar gyfer datganoli treth i grant bloc Llywodraeth Cymru yng Nghyllideb yr Hydref 2018, gan ddefnyddio'r trefniadau y cytunwyd arnynt ac a nodwyd yn y fframwaith cyllidol. Cyfeirir at hen Dreth y DU, os cyfeirir at y dreth ddatganoledig newydd. Yr un fath yn y tabl.
60. Roedd hyn yn cynnwys addasiadau ar gyfer y Dreth Dirlenwi, Treth Dir y Dreth Stamp a Chyfraddau Treth Incwm Cymru. Gwnaethpwyd ychwanegiadau pellach i'r ffactor seiliedig ar anghenion yn fformiwlâ Barnett mewn perthynas â phenderfyniadau gwario o 2018-19 ymlaen.
61. Fe arweiniodd addasiadau treth at wneud y newidiadau canlynol i grant bloc Cymru:

£m nominal	2018-19	2019-20
Cyfanswm y didyniadau ar gyfer Treth	268	2,334
<i>nifer sy'n dod o dan y categori:</i>		
<i>SDLT</i>	<i>242</i>	<i>252</i>
<i>LfT</i>	<i>27</i>	<i>23</i>
<i>Cyfraddau Treth Incwm Cymru</i>	<i>-</i>	<i>2,059</i>
<i>Nifer sy'n dod o dan y categori:</i>		
<i>Cyfradd Sylfaenol treth incwm</i>	<i>-</i>	<i>1,778</i>
<i>Cyfradd Uwch Treth Incwm</i>	<i>-</i>	<i>237</i>
<i>Cyfradd Ychwanegol Treth Incwm</i>	<i>-</i>	<i>44</i>

Tabl 1: Addasiadau i grant bloc Llywodraeth Cymru, gan gynnwys ffigurau dangosol ar gyfer 2019-20.

62. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU gytuno, pe bai Llywodraeth Cymru yn pennu'r tair cyfradd Treth Incwm i gyd-fynd â gweddill y DU, na fyddai addasu Cyfraddau Treth Incwm Cymru yn cael effaith ar rym gwario Llywodraeth Cymru yn 2019-20.

63. Bydd defnyddio'r ffactor seiliedig ar anghenion yn fformiwla canlyniadol Barnett ar gyfer Cyllideb hydref 2018 yn arwain at ychwanegu'r canlynol at grant bloc Llywodraeth Cymru:

£m	2018-19	2019-20	2020-21
Terfynau Gwariant Adrannol – Adnoddau	2.6	20.2	-
Terfynau Gwariant Adrannol – Cyfalaf	2.5	0.1	0.2
Cyfalaf Trafodiadau Ariannol	0.0	0.0	0.4
Cyfanswm yr ychwanegiadau yn sgil y ffactor seiliedig ar anghenion yn fformiwla Barnett	5.1	20.3	0.6

Tabl 2: Ychwanegiadau at grant bloc Llywodraeth Cymru yn sgil y ffactor seiliedig ar anghenion yn fformiwla canlyniadol Barnett ar gyfer Cyllideb hydref 2018.

PENNOD 7

GWEITHGAREDDAU ERAILL I ROI HYN AR WAITH

Cronfa Wrth Gefn Cymru

64. Roedd y Papur Gorchymyn (troednodyn 1) yn dweud y bydd Llywodraeth y DU yn rhoi'r gallu i Lywodraeth Cymru dalu'r cyllid sydd dros ben i gronfa arian parod, i'w helpu i reoli natur gyfnewidiol ei chyllideb yn sgil ei phwerau trethu newydd.
65. Mae fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru yn nodi rhagor o fanylion ar gyfer Cronfa Wrth Gefn newydd i Gymru, a fydd yn cyfuno ei chronfa arian parod a'i gallu i ddefnyddio'r cyfleuster Cyfnewid Cyllidebau.
66. Daeth Cronfa Wrth Gefn Cymru yn weithredol ochr yn ochr â'r broses o ddatganoli Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi ym mis Ebrill 2018. Ni fydd dim terfyn blynyddol ar daliadau i Gronfa Wrth Gefn Cymru, a fydd yn gallu dal hyd at £350m gyda'i gilydd. Bydd gan Lywodraeth Cymru derfyn blynyddol ar gyfer tynnu arian i lawr o'r Gronfa Wrth Gefn, sef £125 miliwn ar gyfer adnoddau a £50 miliwn ar gyfer cyfalaf.
67. Nid yw'r cyfanswm a ddelir yng Nghronfa Wrth Gefn Cymru yn cynnwys y £90 miliwn o Gyfalaf Trosglwyddiadau Ariannol a ddyrannwyd yng Nghyllideb yr Hydref 2017 ar gyfer blwyddyn ariannol 2017-18. Mae Trysorlys Ei Mawrhydi wedi cytuno y gellir cario'r dyraniad ymlaen i 2019-20 y tu allan i'r broses wrth gefn arferol.

£m	Tachwedd 2018
Adnoddau	271.0
Cyfalaf heb gynnwys Trafodiadau Ariannol	53.6
Cyfalaf Trafodiadau Ariannol	0.9
Cyfanswm y Gronfa Wrth Gefn	325.6

Tabl 3: Cyfanswm Cronfa Wrth Gefn Cymru

PENNOD 8

GOFYNION ADRODD ERAILL

68. Yn ogystal â'r elfennau a drafodwyd yn y penodau blaenorol (camau a gymerwyd i roi hyn ar waith, camau sydd eto i'w cymryd, ac effaith y darpariaethau ar y grant bloc), mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod adroddiadau blynyddol ar Ran 2 o'r Ddeddf yn cynnwys y canlynol:

- asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau Rhan 2 sydd wedi'u rhoi ar waith;
- asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthycu arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan Ran 2;
- datganiad am effaith Rhan 2 ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac
- unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw ar gyfer Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.

69. Dyma'r pedwerydd adroddiad ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ym mis Rhagfyr 2014. Dylid nodi fod holl ddarpariaethau Rhan 2 – yn unol ag adran 29(2)(b) o'r Ddeddf – wedi dod i rym ddau fis ar ôl iddi gael ei chyhoeddi, ac eithrio'r adrannau sy'n berthnasol i CTIC a benthycu gan Weinidogion Cymru.

70. Roedd Adran 17 o Ddeddf Cymru 2017 yn cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm cyn rhoi CTIC ar waith. Daeth yr adran hon i rym ddau fis ar ôl i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol, ar 31 Mawrth 2017. Bydd y Trysorlys yn cyflwyno Gorchymyn i roi CTIC ar waith o 2019-20 ymlaen.

71. Fe gyflwynodd Trysorlys Ei Mawrhydi reoliadau a ddaeth ag adran 20 (Gweinidogion Cymru yn benthycu) i rym o 1 Ionawr 2017 ymlaen. Roedd Adran 18 o Ddeddf Cymru 2017 yn diwygio adran 122A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i ddyblu cap benthycu cyfalaf Llywodraeth Cymru o £500 miliwn i £1 biliwn. Daeth yr adran hon hefyd i rym ar 31 Mawrth 2017.

72. Fel y nodwyd yn y fframwaith cyllidol, bydd y terfyn blynyddol ar wariant cyfalaf hefyd yn cynyddu. Ochr yn ochr â chyflwyno CTIC, bydd y terfyn blynyddol yn cael ei osod ar 15% o'r cap cyffredinol ar fenthycu, sy'n cyfateb i £150 miliwn y flwyddyn.

CASGLIAD

73. Mae Adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu y dylai'r Adroddiad Blynyddol ar gyflwyno a gweithredu Rhan 2 o'r Ddeddf honno gael ei osod gerbron flwyddyn i'r dyddiad y cafodd Gydsyniad Brenhinol (17 Rhagfyr 2014), neu cyn hynny.
74. Gwelwyd mwy o gynnydd eleni i roi Deddf Cymru 2014 ar waith yn llawn. Mae Llywodraeth y DU wedi gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith er mwyn rheoli'r broses o drosglwyddo'r trethi datganoledig wrth i Dreth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi gael eu disodli gan y Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru o 1 Ebrill 2018 ymlaen.
75. Mae tynnu'r refferendwm ar dreth incwm a chytuno ar addasiadau priodol i'r grant bloc wedi galluogi Cyfraddau Treth Incwm Cymru i gael eu datganoli o 2019-20 ymlaen ac eleni mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cymryd camau sylweddol i sicrhau bod CTIC yn cael ei gyflwyno mewn modd effeithlon a didrafferth o fis Ebrill y flwyddyn nesaf ymlaen.
76. Mae'r fframwaith cyllidol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn dweud sut bydd grant bloc Llywodraeth Cymru yn cael ei addasu i ystyried datganoli trethi. Hefyd, roedd Deddf Cymru 2017 yn darparu ar gyfer pwerau trethu a benthyca Llywodraeth Cymru.
77. Cyhoeddir yr adroddiad blynyddol nesaf ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014, yn unol ag Adran 23(3)(b) o'r Ddeddf, cyn 17 Rhagfyr 2019.

Atodiad A – Gofynion Adrodd yn Neddf Cymru 2014, a ble maent yn cael sylw yn yr adroddiad hwn

1. *datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith,*

Pennod 2: Paragraffau 11-24

Pennod 3: Paragraffau 37-43

Pennod 4: Paragraffau 48-51

Pennod 5: Paragraffau 53 a 54

Pennod 6: Paragraffau 58-62

2. *datganiad am y camau y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn cynnig y dylid eu cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith,*

Pennod 2: Paragraffau 25-29

Pennod 3: Paragraffau 44-46

3. *asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u rhoi ar waith;*

Pennod 8

4. *asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthycu arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon,*

Pennod 8

5. *datganiad am effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac*

Pennod 8

6. *unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw ar gyfer Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.*

Pennod 8